

Lại thảo luận tiếp về thủy điện (2)

*Cãi nhau về thủy điện miền Trung

Thủy điện Rào Trăng 3, nhìn từ máy bay trực thăng. Ảnh: internet

Cứ “Đến hẹn lại lên”, trong hơn thập kỷ qua, cứ đến mùa mưa bão thì miền Trung lại phải chịu ngập lũ tang thương, năm sau cao hơn năm trước, như một định mệnh. Những khổ nạn ấy, người ta thường đổ cho “thiên tai” như biến đổi khí hậu chẳng hạn. Điều đó tuy không sai, nhưng ngoài nguyên nhân khách quan do thiên tai đó, còn có nguyên nhân chủ quan là “nhân tai” (nhân họa) do con người gây ra. Sở dĩ người ta né tránh nói đến nhân tai là để giấu dốt, chối bỏ trách nhiệm.

Thế giới tự nhiên vận động có quy luật tương đối ổn định. Do con người tác động vào khiến cho nó biến đổi theo tỷ lệ thuận – tác động nhiều nó biến đổi nhiều và ngược lại.

Ở Việt Nam nói chung, ở miền Trung nói riêng, do con người tác động quá đáng vào tự nhiên, nên bão lũ, hạn hán thường dành cho nơi đây.

Suốt hơn nửa tháng qua (từ ngày 6/10/2020 đến nay), mưa bão chồng mưa bão, lũ chồng lũ, gây thiệt hại đáng kể về người và của trong khu vực. Nạn tai này gây tranh cãi, đa số đổ lỗi cho thủy điện phá rừng và xả lũ, một số ít khác, ra sức giải oan cho thủy điện, đổ hết tội lỗi cho thiên tai.

Thiện Tùng

***Công tác Quy hoạch**

Vấn đề hồ thủy điện miền Trung xả lũ đã có nhiều bài báo, diễn giả đề cập nhưng có một điều liên quan đến công tác Quy hoạch cần phải hiểu rõ:

Trước đây Quy hoạch thủy lợi cho lưu vực sông cũng đã xem xét các vị trí làm thủy điện và trong quy hoạch đã đề xuất nhiệm vụ phòng lũ hạ du cho các công trình thủy điện này”.

Tuy nhiên, sau này khi thủy điện phát triển mạnh, họ tự làm quy hoạch phát triển thủy điện và chỉ thủy điện mà thôi, không có nhiệm vụ phòng lũ hạ du (khác với nhiệm vụ phòng lũ bản thân công trình). Thậm chí có những hồ (như Sông Ba hạ) họ còn bỏ qua cả nhiệm vụ phòng lũ hạ du công trình mặc dù đã được đề cập trong quy hoạch thủy lợi”.

Các hồ thủy điện miền Trung hiện nay, trừ các hồ trên sông Hương là có nhiệm vụ phòng chống lũ hạ du, còn lại đều KHÔNG có nhiệm vụ phòng lũ hạ du, vì vậy khi lũ về họ chỉ vận hành để bảo toàn công trình. Bảo vệ hạ du chỉ là “ăn theo”. Vậy họ nói vận hành đúng quy trình cũng có cái lý của nó”.

Vì vậy, vấn đề bây giờ phải xem xét tầm vĩ mô là các hồ này có nên làm nhiệm vụ phòng lũ hạ du không. Trước đây Viện Quy hoạch thủy lợi đã nghiên cứu và kết luận xác đáng: (i) miền Bắc cần chống lũ; (ii) miền Trung thích nghi với lũ ; và (iii) miền Nam sống chung với lũ. Điều đáng trách là giải pháp cụ thể là gì thì các nhà lãnh đạo sau này không kế thừa và tiếp tục nghiên cứu”.

TS. Tô văn Trường

***Giải “oan” cho thủy điện**

Thiếu cơ sở khoa học để kết tội thủy điện. Thủy điện xả lũ không phải là nguyên nhân gây lũ. Thủy điện không sinh nước sao gây lụt được? Thủy điện ‘con cóc’, vỡ cũng không ăn thua. Các nhà máy thủy điện không sinh ra nước. Như vậy, lũ ở đây là lũ trời, tức là lũ tự nhiên. Lũ tràn tới hồ thủy điện đầy thì phải xả. Nếu xả cho hồ chứa voi bót được chút nào thì nước của dòng lũ lập tức sẽ tràn vào ngay. Vì thế lũ lớn gây thiệt hại không phải do hồ thủy điện xả gây ra và nếu không có hệ thống thủy điện nhỏ ở miền Trung thì trận lũ vừa qua vẫn xảy ra và thiệt hại cũng như vậy. Kể cả khi bị vỡ đập thì lượng nước hữu dụng trong hồ cũng chẳng tác động đáng kể đến cơn lũ.

Thủy điện Hồ Hô (công ty CP thủy điện Hồ Bón), giáp ranh giữa Quảng Bình và Hà Tĩnh

Có thể so sánh thế này, một con kênh đang chảy, ta hắt vào thêm vài thùng nước cũng chẳng hề thay đổi gì thêm được.

TS Nguyễn Bách Phúc